

Ispitni katalog za državnu maturu
u školskoj godini 2019./2020.

LATINSKI JEZIK

OSNOVNA RAZINA

Sadržaj

Uvod	5
1. Područja ispitivanja	5
2. Obrazovni ishodi	6
2.1. Tekst	6
2.2. Gramatika	6
2.3. Vokabular	7
2.4. Kultura i civilizacija	8
3. Struktura ispita	10
3.1. Prva ispitna cjelina – nevezani zadatci	10
3.2. Druga ispitna cjelina – zadatci vezani uz prozni tekst.....	11
4. Tehnički opis ispita	12
4.1. Trajanje ispita	12
4.2. Izgled ispita i način rješavanja	12
4.3. Pribor	12
5. Opis bodovanja	13
5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline	13
5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline	13
6. Primjeri zadataka	13
6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora	13
6.2. Primjer zadatka kratkoga odgovora	14
7. Priprema za ispit	15
8. Dodatci	16
8.1. Predmetne cjeline koje se ispituju	16
8.2. Propisani minimalni vokabular za školsku godinu 2019./2020.	17
8.2.1. Popis ostalih riječi čije značenje pristupnik treba znati	29
8.3. Popis odabranih izreka i poslovice	31
8.4. Popis odabranih kratica	34

Napomena: Ispitni materijali iz Latinskoga jezika pisani su sukladno pravopisnoj normi hrvatskoga standardnog jezika (prema Hrvatskome pravopisu Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, "<http://www.ihjj.hr/>" www.ihjj.hr, 2013.)

Uvod

Latinski jezik je na državnoj maturi izborni predmet, a učenici klasičnih gimnazija mogu, prema osobnom izboru, kao obvezni ispit državne mature umjesto ispita iz stranoga jezika polagati ispit iz Latinskoga ili Grčkoga jezika. Ispitni katalog za državnu maturu iz Latinskoga jezika temeljni je dokument ispita u kojemu su navedeni i objašnjeni sadržaji, kriteriji te načini ispitivanja i vrednovanja znanja u školskoj godini 2019./2020.

Ispitni katalog usklađen je s odobrenim dvogodišnjim Nastavnim planom i programom¹ iz Latinskoga jezika u općim, jezičnim i prirodoslovno-matematičkim gimnazijama.

U ispitnom je katalogu jasno navedeno što se od pristupnika očekuje u ispitu.

Ispitni katalog sadrži osam poglavlja:

1. Područja ispitivanja
2. Obrazovni ishodi
3. Struktura ispita
4. Tehnički opis ispita
5. Opis bodovanja
6. Primjeri zadataka
7. Priprema za ispit
8. Dodatci.

U prvome i drugome poglavlju navedeno je što se ispituje u ispitu. U prvome su poglavlju navedena područja ispitivanja, a u drugome ključna znanja i vještine koje pristupnik pristupnik² treba usvojiti.

U trećemu, četvrtome i petome poglavlju opisani su načini ispitivanja, struktura i oblik ispita, vrste zadataka te način rješavanja i vrednovanja pojedinih zadataka i ispitnih cjelina.

U šestome su poglavlju navedeni primjeri zadataka a u sedmome poglavlju objašnjeno je na koji se način treba pripremiti za ispit.

U osmome poglavlju navedene su predmetne cjeline i naveden je propisani minimalni vokabular. Navedeni su popisi autora, djela, izreka i poslovice koje pristupnik treba znati kako bi mogao uspješno položiti ispit na osnovnoj razini.

1. Područja ispitivanja

Ispitom iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini provjeravaju se ova ključna znanja i vještine:

- razumijevanje izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom
- ovladanost gramatičkim strukturama latinskoga jezika
- poznavanje osnovnoga vokabulara
- poznavanje civilizacijskoga konteksta u kojemu se latinski jezik koristi (rimske kulture i civilizacije te njezinih tekovina).

¹ Glasnik Ministarstva kulture i prosvjete, broj 1, Školske novine, Zagreb, 1994.

² Termin pristupnik u ispitnome katalogu podrazumijeva rodnu razliku te se odnosi i na pristupnice i na pristupnike.

2. Obrazovni ishodi

U ovome su poglavlju za svako područje ispitivanja navedeni obrazovni ishodi, odnosno konkretni opisi onoga što pristupnik mora znati i razumjeti da bi ostvario željeni rezultat u ispitu državne mature iz Latinskoga jezika.

2.1. Tekst

Razumijevanje izvornoga teksta pisanoga latinskim jezikom podrazumijeva da pristupnik zna navedena podpodručja i ishode:

PODPODRUČJE: Odnosi u tekstu

ISHODI:

- odrediti odnose unutar rečenice
- razlikovati vrste odnosa unutar rečenice
- odrediti odnose među rečenicama
- razlikovati vrste odnosa među rečenicama.

PODPODRUČJE: Razumijevanje teksta

ISHODI:

- odrediti poruku teksta
- navesti poruku teksta
- povezati poruku teksta
- odrediti sadržaj teksta
- navesti sadržaj teksta
- povezati sadržaj teksta.

PODPODRUČJE: Prijevod teksta

ISHODI:

- odrediti prijevod dijela rečenice uz pomoć komentara
- prevesti dio rečenice uz pomoć komentara
- odrediti prijevod rečenice uz pomoć komentara
- prevesti rečenicu uz pomoć komentara.

2.2. Gramatika

Ovladanost gramatičkim oblicima i strukturama podrazumijeva da pristupnik zna navedena podpodručja i ishode:

PODPODRUČJE: Fonologija

ISHODI:

- prepoznati na primjeru mjesto naglaska u riječi
- odrediti mjesto naglaska u riječi
- upotrijebiti pravila klasičnog izgovora
- upotrijebiti pravila tradicionalnog izgovora
- razlikovati tradicionalni i klasični izgovor.

PODPODRUČJE: Morfologija

ISHODI:

- prepoznati na primjeru oblik imenice
- definirati oblik imenice
- preoblikovati imenicu
- primijeniti oblik imenice
- prevesti oblik imenice
- prepoznati na primjeru oblik pridjeva
- definirati oblik pridjeva
- preoblikovati pridjev
- primijeniti oblik pridjeva
- prevesti oblik pridjeva
- prepoznati na primjeru oblik zamjenice
- definirati oblik zamjenice
- preoblikovati zamjenicu
- primijeniti oblik zamjenice
- prevesti oblik zamjenice
- prepoznati na primjeru oblik sintagme

- definirati oblik sintagme
- preoblikovati sintagmu
- primijeniti oblik sintagme
- prevesti oblik sintagme
- prepoznati na primjeru oblik priloga
- definirati i oblik priloga
- preoblikovati prilog
- primijeniti oblik priloga
- prevesti oblik priloga
- prepoznati na primjeru oblik broja
- definirati oblik broja
- preoblikovati broj
- primijeniti oblik broja
- prevesti oblik broja
- prepoznati na primjeru oblik glagola
- definirati oblik glagola
- preoblikovati glagol
- primijeniti oblik glagola
- prevesti oblik glagola.

PODPODRUČJE: Sintaksa

ISHODI:

- prepoznati funkcije riječi
- prepoznati odnose između funkcija riječi
- imenovati funkcije riječi
- odrediti odnose između funkcija riječi
- prepoznati na primjeru konstrukciju – Acl
- odrediti konstrukciju – Acl
- prepoznati na primjeru konstrukciju – Ncl
- odrediti konstrukciju – Ncl

- prepoznati na primjeru konstrukciju – ablativ apsolutni
- odrediti konstrukciju – ablativ apsolutni
- prepoznati na primjeru konstrukciju – PKA
- odrediti konstrukciju – PKA
- prepoznati na primjeru konstrukciju – PKP
- odrediti konstrukciju – PKP
- prepoznati na primjeru vremensku rečenicu
- prepoznati na primjeru uzročnu rečenicu
- prepoznati na primjeru odnosnu rečenicu
- prepoznati na primjeru pogodbenu rečenicu
- prepoznati na primjeru zavisno-upitnu rečenicu
- prepoznati na primjeru namjernu rečenicu
- prepoznati na primjeru posljedičnu rečenicu.

2.3. Vokabular

Poznavanje osnovnoga vokabulara podrazumijeva da pristupnik zna navedena podpodručja i ishode:

PODPODRUČJE: Rječnički oblik riječi

ISHODI:

- navesti rječnički oblik riječi na latinskom iz propisanoga vokabulara
- navesti rječnički oblik riječi na latinskom koje proizlaze iz propisanoga vokabulara
- navesti značenje riječi iz propisanoga vokabulara
- navesti značenje riječi koje proizlaze iz propisanoga vokabulara prema zajedničkomu korijenu.

PODPODRUČJE: Sinonimi i antonimi**ISHODI:**

- prepoznati sinonime riječi
- navesti sinonime riječi
- prepoznati antonime riječi
- navesti antonime riječi.

PODPODRUČJE: Porijeklo riječi**ISHODI:**

- prepoznati etimologiju riječi
- odrediti etimologiju riječi
- razlikovati etimologiju riječi
- odrediti latinski korijen u suvremenoj riječi
- prepoznati latinski korijen u suvremenoj riječi.

2.4. Kultura i civilizacija**Poznavanje rimske kulture i civilizacije**

podrazumijeva da pristupnik zna navedena podpodručja i ishode:

PODPODRUČJE: Politička i kulturna povijest**ISHODI:**

- svrstati najvažnije ljude i događaje rimske povijesti po razdobljima – kraljevstvo, republika, carstvo
- smjestiti u prostoru i vremenu najvažnije ljude i događaje iz rimske povijesti
- imenovati službe i uloge u organizaciji rimskoga društva
- prepoznati termine povezane s organizacijom rimske vojske
- imenovati pojmove povezane s teritorijalnim ustrojem rimske države

- imenovati najpoznatije građevine u Rimu
- navesti najpoznatije građevine s područja Rimskoga Carstva
- povezati građevine i njihovu namjenu.

PODPODRUČJE: Rimska svakodnevnica**ISHODI:**

- navesti obilježja rimske obitelji
- usporediti odnose unutar rimske obitelji
- navesti terminologiju povezanu s rimskom stambenom arhitekturom
- povezati prostorije u rimskoj kući i njihovu namjenu
- razlikovati vrste stambene arhitekture
- imenovati osnovne dijelove muške i ženske odjeće i obuće
- razlikovati upotrebu i namjenu dijelova odjeće i obuće
- imenovati pojmove povezane s rimskim obrazovanjem
- razlikovati pojmove povezane s rimskim obrazovanjem
- razlikovati pojmove povezane s rimskim termama
- navesti pojmove povezane s igrama u areni i zabavom
- navesti glavne rimske zanate
- navesti glavna rimska zanimanja
- razlikovati pojmove povezane uz rimski vodovod i ceste
- primijeniti pojmove povezane s rimskim vodovodom i cestama
- navesti imena rimskih mjeseci
- primijeniti imena stalnih datuma u rimskome kalendaru

PODPODRUČJE: Rimska vjerovanja, mitovi i legende

ISHODI:

- navesti rimske rituale
- imenovati različito rimsko svećenstvo
- imenovati rimske junake iz rane rimske povijesti
- razlikovati rimske legende povezane s osnutkom Rima i ranom rimskom povijesti
- navesti rimska božanstva i njihovo područje djelovanja
- povezati imena rimskih bogova s imenima grčkih bogova
- prepoznati mit povezan s rimskom mitologijom.

PODPODRUČJE: Rimska baština

ISHODI:

- navesti jezike koji su proizašli iz latinskoga jezika
- navesti ime koje je u latinskome tekstu označeno kraticom

- navesti latinska/hrvatska imena gradova i područja iz razdoblja Rimskoga Carstva na području Hrvatske i svijeta
- imenovati ostatke rimskih građevina
- smjestiti ostatke rimskih građevina u gradove i područja gdje se nalaze
- prepoznati pojmove povezane s crkvenim, pravnim, znanstvenim ili umjetničkim aspektom rimske baštine
- navesti latinske izreke i poslovice koje se danas koriste
- upotrijebiti latinske izreke i poslovice koje se danas koriste
- navesti rimske kratice koje se danas koriste
- upotrijebiti rimske kratice koje se danas koriste.

3. Struktura ispita

Ispit iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini sastoji se od dviju ispitnih cjelina koje sadrže ukupno **55** zadataka, a pristupnik u ispitu može ostvariti **55 bodova**.

Prva cjelina sadrži zadatke koji nisu međusobno povezani, a druga cjelina sadrži zadatke koji su vezani uz polazni tekst.

U tekstu koji slijedi detaljno je opisana struktura svake ispitne cjeline.

3.1. Prva ispitna cjelina – nevezani zadatci

Prva ispitna cjelina sadrži 20 zadataka koji međusobno nisu povezani. U ovoj su cjelini svi zadatci zatvorenoga tipa, odnosno višestrukoga izbora. Ovom ispitnom cjelinom ispituju se gramatika, tekst, vokabular te kultura i civilizacija.

Svi gramatički zadatci proizlaze iz određene rečenice na latinskome jeziku. Zadatci mogu biti zadani na latinskome ili hrvatskome jeziku s ponuđenim odgovorima na istim jezicima. Zadatci koji su zadani na hrvatskome jeziku podrazumijevaju upotrebu i razumijevanje uobičajene latinske terminologije (npr., *singular*) i kratica (npr., *konj. plpf. akt.; Acl*).

U tablici 1. prikazana je struktura prve ispitne cjeline.

Tablica 1. Struktura prve ispitne cjeline

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	VRSTA ZADATAKA	BODOVI PO ZADATKU	UKUPNI BROJ BODOVA
gramatika	5	višestruki izbor	1	5
tekst	5	višestruki izbor	1	5
vokabular	5	višestruki izbor	1	5
kultura i civilizacija	5	višestruki izbor	1	5

3.2. Druga ispitna cjelina

– zadatci vezani uz prozni tekst

Druga ispitna cjelina sadrži 35 zadataka povezanih s lakšim izvornim proznim tekstom dužine do 15 redaka, ovisno o procijenjenoj težini. U ovoj cjelini prvih 15 zadataka je zatvorenoga tipa, a drugih 20 su zadatci otvorenoga tipa. Ovom ispitnom cjelinom ispituju se razumijevanje teksta, gramatika, vokabular te kultura i civilizacija.

U tablici 2. prikazana je struktura druge ispitne cjeline.

Tablica 2. Struktura druge ispitne cjeline

PODRUČJE ISPITIVANJA	BROJ ZADATAKA	VRSTA ZADATAKA	BODOVI PO ZADATKU	UKUPNI BROJ BODOVA
razumijevanje teksta	15	višestruki izbor	1	15
gramatika	8	zadatci kratkoga odgovora	1	8
vokabular	6	zadatci kratkoga odgovora	1	6
kultura i civilizacija	6	zadatci kratkoga odgovora	1	6

Primjeri uputa za rješavanje pojedinih vrsta zadataka nalaze se u poglavlju *Primjeri zadataka*.

4. Tehnički opis ispita

4.1. Trajanje ispita

Ispit iz Latinskoga jezika na osnovnoj razini traje **100 minuta** bez stanke.

Pristupnik može sam rasporediti vrijeme rješavanja prvoga i drugoga dijela ispita.

Vremenik provedbe bit će objavljen na mrežnoj stranici Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja (www.ncvvo.hr).

4.2. Izgled ispita i način rješavanja

Pristupnik dobiva sigurnosnu vrećicu u kojoj je ispitna knjižica i list za odgovore.

Važno je pažljivo pročitati tekst općih uputa i tekst uputa za rješavanje zadataka i označavanje točnih odgovora.

Dodatno, uz svaku vrstu zadataka priložena je uputa za rješavanje. Čitanje ovih uputa je bitno jer je u njima naznačen i način obilježavanja točnih odgovora.

U zadacima zatvorenoga tipa (zadatci višestrukoga izbora) pristupnik mora označiti točne odgovore znakom X na listu za odgovore. Ako pristupnik označi više od jednoga odgovora, zadatak će se bodovati s 0 (nula) bodova bez obzira na to što je među označenima i točan odgovor.

U zadacima otvorenoga tipa (zadatci kratkoga odgovora) pristupnik mora odgovoriti kratkim odgovorom s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom na za to predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici. Ako pristupnik pogriješi, treba precrtati netočan odgovor, staviti ga u zagradu, napisati točan odgovor i staviti skraćeni potpis pokraj točnoga odgovora.

4.3. Pribor

Tijekom pisanja ispita iz Latinskoga jezika dopušteno je upotrebljavati isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Pristupnik ne smije upotrebljavati rječnike, gramatičke sažetke ni ostala pomagala.

5. Opis bodovanja

Pristupnik u ispitu može ostvariti **55** bodova.

5.1. Vrednovanje prve ispitne cjeline

Bodovi: Točan odgovor na svaki zadatak donosi jedan bod.

Ukupni broj bodova: 20

5.2. Vrednovanje druge ispitne cjeline

Bodovi: Točan odgovor na svaki zadatak donosi jedan bod.

Ukupni broj bodova: 35

6. Primjeri zadataka

U ovome su poglavlju primjeri zadataka. Uz svaki primjer zadatka ponuđeni su uputa, točan odgovor, obrazovni ishod i način bodovanja.

6.1. Primjer zadatka višestrukoga izbora

U sljedećemu zadatku od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točan odgovor morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Omnia mea mecum porto.

U kojemu je padežu podcrtana riječ?

- A.** u nom. sg.
- B.** u abl. sg.
- C.** u nom. pl.
- D.** u ak. pl.

TOČAN ODGOVOR: D

OBRAZOVNI ISHOD: prepoznati oblik pridjeva

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor, odgovor nije označen ili je označeno više odgovora

6.2. Primjer zadatka kratkoga odgovora

U sljedećemu zadatku odgovorite kratkim odgovorom (riječju ili s nekoliko riječi).

Odgovor upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

Kako glasi na latinskome jeziku puni izraz za koji se rabi kratica S.P.Q.R.?

_____.

TOČAN ODGOVOR: Senatus populusque Romanus

OBRAZOVNI ISHOD: navesti ime koje je u latinskom jeziku označeno kraticom

BODOVANJE: 1 bod – točan odgovor

0 bodova – netočan odgovor ili odgovor nije naveden

7. Priprema za ispit

Popis obrazovnih ishoda za svako područje ispitivanja pristupniku može služiti za provjeru usvojenoga znanja.

Dobro poznavanje načina ispitivanja znatno će pomoći pristupniku da uspješno riješi zadatke u ispitju.

Pristupniku se savjetuje:

- proučavanje područja ispitivanja te primjera zadataka
- rješavanje oglednih ispita
- poznavanje ispitnih djela
- proučavanje ispitnoga kataloga

Literaturu za pripremu ispita iz Latinskoga jezika čine svi udžbenici i priručnici odobreni od *Ministarstva znanosti i obrazovanja*, a to su:

- ORBIS ROMANUS 1, udžbenik za početno učenje latinskog jezika u osnovnoj školi i gimnaziji, Damir Salopek, Zlatko Šešelj, Dubravko Škiljan
- ELEMENTA LATINA, udžbenik, Osnove latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, Oton Gorski, Veljko Gortan, Pavao Pauš

- LINGVAE LATINAE ELEMENTA, udžbenik latinskog jezika za gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Jadranka Bagarić
- LINGVAE LATINAE ELEMENTA, radna bilježnica uz udžbenik latinskog jezika, 1. i 2. godina učenja, Jadranka Bagarić
- HEREDITAS LINGVAE LATINAE, čitanka, udžbenik latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Zvonimir Milanović
- HEREDITAS LINGVAE LATINAE, radna bilježnica latinskog jezika za 1. i 2. razred gimnazije, 1. i 2. godina učenja, Zvonimir Milanović.

Pristupnici se za državnu maturu također mogu pripremati na svim dostupnim tekstovima na latinskome jeziku. Izvorni latinski tekstovi dostupni su na www.thelatinlibrary.com ili www.fh-augsburg.de/~harsch/augustana.html i na aplikaciji SPQR.

8. Dodatci

8.1. Predmetne cjeline koje se ispituju

Uz svaku je predmetnu cjelinu u zagradi definirano što će se ispitivati na državnoj maturi.

GRAMATIČKI SADRŽAJI

a) fonologija

izgovor (klasični i tradicionalni)
naglasak

b) morfologija

nomina

imenice (pravilne i samo češće iznimke)
pridjevi (samo pravilna i nepravilna komparacija)
zamjenice (osobne, povratna, posvojne, povratno-posvojna, pokazne, odnosne, upitne, neodređene)
brojevi (glavni i redni)

verba

oblici prezentske osnove
oblici perfektne osnove
oblici participske osnove
verba deponentia i semideponentia
verba anomala (esse; possum; prosum; fero; eo; volo, nolo, malo)

adverbia

prilozi (komparacija)

c) sintaksa

struktura rečenice

funkcije riječi u rečenici i njihovi odnosi

sintaksa glagola

konstrukcije (Acl, Ncl, perifrastična konjugacija aktivna, perifrastična konjugacija pasivna, ablativ apsolutni)

sintaksa rečenice

nezavisna i zavisne (upitne, namjerne, vremenske, uzročne, posljedične, pogodbene, odnosne)

VOKABULAR

poznavanje rječničkoga oblika riječi
poznavanje značenja riječi (sinonimi i antonimi)
poznavanje etimologije

KULTURA I CIVILIZACIJA

rimski povijest (politička, kulturna)
rimski svakodnevnica (obitelj, odjeća, obrazovanje, slobodno vrijeme, zanimanja, stanovanje, infrastruktura, računanje vremena)
rimski mitologija i legende iz rimske povijesti
rimski naslijeđe (obilježja i tragovi latinskoga jezika, tragovi Rima u Hrvatskoj i Europi, rimski kulturno naslijeđe povezano s crkvenim, pravnim, znanstvenim i umjetničkim aspektom, izreke, poslovice, ostale kratice)

8.2. Propisani minimalni vokabular za školsku godinu 2019./2020.

Riječi propisane ovim popisom neće se komentirati. Sve riječi izvan ovoga popisa, koje se pojave u tekstovima na ispitima, bit će komentirane.

A

abdico, 1. odreći se čega
accipio, 3., -cepi, -ceptum primiti
accuso, 1. optužiti
acer, acris, acre oštar
acies, -ei, f. bojni red, bitka
adiuvo, 1., -iuvi, -iutum pomagati
admiratio, -onis, f. divljenje
adoptio, -onis, f. posvojenje
adulescens, -ntis, m. mladić
aedes, -is, f. kuća, hram
aedificium, -ii, n. građevina
aedifico, 1. graditi
aequus, 3 jednak
aër, aëris, m. zrak
aes, aeris, n. mjed, bakar
aestas, -atis, f. ljeto
aetas, -atis, f. doba, razdoblje
aeternus, 3 vječan
aevum, -i, n. vječnost, vijek
ager, agri, m. polje
aggredior, 3. aggressus sum napasti
ago, 3., egi, actum raditi
agricola, -ae, m. zemljoradnik

alibi drugdje
alienus, 3 tuđ
alter, -era, -erum drugi (od dvojice)
altus, 3 visok, dubok
amica, -ae, f. prijateljica
amicitia, -ae, f. prijateljstvo
amicus, -i, m. prijatelj
amo, 1. voljeti
amor, -oris, m. ljubav
anima, -ae, f. duša
animal, -alis, n. životinja
animus, -i, m. duh
annus, -i, m. godina
antiquus, 3 star, drevan
aperio, 4., -rui, -rtum otvoriti, učiniti pristupačnim
aperte otvoreno
appello, 1. (+ak.) nazivati (nekoga nečim)
aqua, -ae, f. voda
ara, -ae, f. žrtvenik
arbitrium, -ii, n. sud, odluka
arbor, -oris, f. drvo
argentum, -i, n. srebro
arma, -orum, n. oružje
ars, artis, f. umjetnost
artus, -us, m. zglob
astrum, -i, n. zvijezda
ater, atra, atrum crn
auctoritas, -atis, f. ugled, nagovaranje
audacia, -ae, f. odvažnost, hrabrost
audax, -acis smion, odvažan

audio, 4. čuti
 augeo, 2., auxi, auctum uvećati, obogatiti
 auris, -is, f. uho
 aurora, -ae, f. zora
 aurum, -i, n. zlato
 autumnus, -i, m. jesen
 auxilium, -ii, n. pomoć
 avaritia, -ae, f. lakomost, pohlepa

B

barba, -ae, f. brada
 barbarus, -i, m. barbar
 beatus, 3 blažen
 bellicosus, 3 ratoboran
 bello, 1. ratovati
 bellum, -i, n. rat
 bene dobro
 beneficium, -ii, n. dobročinstvo, usluga; počast
 benignus, 3 dobroćudan
 brevis, -e kratak

C

cado, 3., cecidi, casum pasti
 caedes, -is, f. ubojstvo, pokolj
 caedo, 3., cecidi, caesum sjeći, ubiti
 caelum, -i, n. nebo
 calceus, -i, m. cipela, čizmica
 campus, -i, m. polje
 candidus, 3 bijel
 canis, -is, m. pas

cano, 3., cecini, cantatum pjevati
 canto, 1. pjevati
 capillus, -i, m. kosa, vlas
 capio, 3., cepi, captum uzeti, osvojiti
 caput, -itis, n. glava, vrh
 carmen, -inis, n. pjesma
 carus, 3 drag
 castra, -orum, n. tabor, utvrda
 casus, -us, m. pad, padež, slučaj
 causa, -ae, f. uzrok, razlog, predmet
 cedo, 3., cessi, cessum ići, odlaziti; (+dat.) uzmicati
 celeberrimus, -bris, -bre slavan
 celebrosus, 1. slaviti
 celer, -eris, -ere brz
 cena, -ae, f. večera
 censeo, 2. -sui, -sum procijeniti, smatrati, odlučiti
 certamen, -inis, n. natjecanje, borba
 certus, 3 siguran, određen, pouzdan
 ceteri, -ae, -a drugi, ostali
 cibus, -i, m. hrana
 cinis, -eris, m. prah, pepeo
 circulus, -i, m. krug, društvo
 civilis, -e građanski
 civis, -is, m. građanin
 civitas, -atis, f. grad, država
 clamor, 1. vikati
 clarus, 3 slavan, jasan
 classis, -is, f. mornarica, razred
 claudo, 3., clausi, clausum zatvoriti, zakloniti
 clivus, -i, m. brežuljak

cognosco, 3., -novi, -nitum spoznati, saznati
cogo, 3., coëgi, coactum skupiti, prisiliti
collum, -i, n. vrat
colo, 3., colui, cultum štovati, obrađivati
communis, -e zajednički
compello, 3. -puli, -pulsum natjerati
concordia, -ae, f. sloga
condo, 3., -didi, -ditum osnovati, skrivati
conor, 1. pokušati
coniugium, -ii, n. brak
coniux, -ugis, m. i f. suprug, supruga
conservo, 1. sačuvati, spasiti
consilium, -ii, n. odluka, savjet, namjera
construo, 3., -struxi, -structum sagraditi, napraviti
consuetudo, -inis, f. navika, običaj
consul, -ulis, m. konzul
convenio, 4., -veni, -ventum skupiti se
copia, -ae, f. obilje
cor, cordis, n. srce
cornu, -us, n. rog
corpus, -oris, n. tijelo
corrumpo, 3., -rupi, -ruptum uništavati, potkupiti
cotidianus, 3 svakidašnji
cotidie svakodnevno
cras sutra
credo, 3., -didi, -ditum vjerovati
cremo, 1. paliti
creo, 1. stvarati
cresco, 3., crevi, cretum rasti
crimen, -inis, n. zločin, zlodjelo

culmen, -inis, n. vrh
cultus, -us, m. obrazovanje, nošnja
cupido, -inis, f. želja, ljubav
cupio, 3., -ivi (-ii), -itum željeti
cur zašto
cura, -ae, f. briga
curo, 1. liječiti, brinuti se
curro, 3., cucurri, cursum trčati
cursus, -us, m. tijek
custos, -odis, m./f. stražar, čuvar

D

damnum, -i, n. šteta, gubitak
dea, -ae, f. božica
debeo, 2., -ui, -itum morati
decerno, 3., -crevi, -cretum odlučiti
decet, 2., decuit dolikuje
declaro, 1. razjasniti, proglasiti
decretum, -i, n. odluka
defendo, 3., -fendi, -fensum braniti
delecto, 1. razveseliti
deleo, 2., -evi, -etum razoriti
demonstro, 1. pokazivati
dens, dentis, m. zub
depono, 3., -posui, -positum odlagati
desidero, 1. željeti
deus, -i, m. bog
dexter, -t(e)ra, -t(e)rum desni
dico, 3., dixi, dictum govoriti, reći
dies, -ei, m./f. dan, rok

digitus, -i, m. prst
 dignitas, -atis, f. dostojanstvo
 dignus, 3 dostojan
 diligens, -ntis marljiv
 diligentia, -ae, f. marljivost
 dimico, 1. boriti se
 disciplina, -ae, f. red
 discipulus, -i, m. učenik
 disco, 3., didici učiti
 discordia, -ae, f. nesloga, razdor
 diu dugo
 diversus, 3 različit
 dives, -itis bogat
 divido, 3., -visi, -visum dijeliti
 divitiae, -arum, f. bogatstvo
 divus, 3 božanski
 do, 1., dedi, datum davati, dati
 doceo, 2., -ui, -tum poučavati
 dolor, -oris, m. bol, žalost, nevolja
 dolus, -i, m. lukavstvo
 domesticus, 3 domaći
 dominatio, -ionis, f. vlast
 dominus, -i, m. gospodar
 domo, 1. -ui, -itum pokoriti, pobijediti
 dono, 1. darivati
 donum, -i, n. dar
 dormio, 4. spavati
 dubito, 1. sumnjati
 dubium, -ii, n. sumnja
 duco, 3., duxi, ductum voditi

dulcis, -e sladak
 durus, 3 tvrd, grub, strog
 dux, ducis, m. vojskovođa

E

educo, 1. odgajati
 egens, -entis siromašan
 egredior, 3. -gressus sum izlaziti, izaći
 eloquentia, -ae, f. rječitost
 emo, 3., emi, emptum kupovati
 epistula, -ae, f. pismo
 eques, -itis, m. konjanik, vitez
 equus, -i, m. konj
 erro, 1. lutati, griješiti
 error, -oris, m. pogreška
 eruditio, -ionis, f. obrazovanost
 eruditus, 3 obrazovan
 etiam i, također
 eventus, -us, m. događaj
 etiam i, također
 exemplar, -aris, n. primjer, uzor
 exemplum, -i, n. primjer
 exerceo, 2., -cui, citum vježbati, baviti se (+ak.)
 exercitatio, -onis, f. vježba
 exercitus, -us, m. vojska
 exigo, 3. ēgi, actum protjerati, zahtijevati
 existimo, 1. smatrati, misliti
 exitium, -ii, n. propast
 exitus, -us, m. izlazak, smrt, svršetak
 expello, 3., -puli, -pulsum otjerati

F

fabula, -ae, f. priča
facio, 3., feci, factum činiti, raditi
facinus, -oris, n. čin, djelo; zločin, nedjelo
falsus, 3 lažan
fama, -ae, f. glasina
familia, -ae, f. obitelj
famosus, 3 glasovit, slavan
fatalis, -e sudbonosan
fatum, -i, n. sudbina, udes
felicitas, -atis, f. sreća
felix, -cis sretan
femina, -ae, f. žena
fera, -ae, f. zvijer
fere gotovo
ferox, -ocis hrabar, divlji, ratoboran
ferrum, -i, n. željezo
festus, 3 svečan
fidelis, -e vjeran
fides, -ei, f. vjera, obećanje
filia, -ae, f. kći
filius, -ii, m. sin
finio, 4. ograničiti, odrediti, završiti
finis, -is, m. granica, kraj, konac
firmo, 1. jačati
flamma, -ae, f. vatra
fleo, 2., flevi, fletum plakati
flos, -oris, m. cvijet
flumen, -inis, n. rijeka
fluo, 3., -xi, -xum teći

fluvius, -ii, m. rijeka
focus, -i, m. ognjište
foedus, -eris, n. savez
forma, -ae, f. oblik
fortis, -e hrabar
fortuna, -ae, f. sudbina, sreća
forum, -i, n. trg
fossa, -ae, f. jarak
frater, -tris, m. brat
frequens, -entis mnogobrojan
frigidus, 3 hladan
frons, -ntis, f. čelo
fructus, -us, m. plod
fugio, 3., fugi, (fugiturus) bježati
fulmen, -inis, n. grom, munja
funus, -eris, n. pogreb
fur, furis, m./f. kradljivac
furor, -oris, m. bijes

G

gaudium, -ii, n. radost, veselje
gemino, 1. podvostručiti
genitor, -oris, m. otac
gens, gentis, f. pleme, narod
genu, -us, n. koljeno
genus, -eris, n. rod, vrsta
gero, 3., gessi, gestum voditi; bellum gerere ratovati
gigno, 3., genui, genitum roditi
gladius, -ii, m. mač
gloria, -ae, f. slava

gravis, -e težak
guberno, 1. upravljati

H

habeo, 2., habui, habitum imati; smatrati
habito, 1. naseljavati
hiems, hiemis, f. zima
historia, -ae, f. povijest
hodie danas
homo, -inis, m. čovjek
honestus, 3 častan
honor, -oris, m. čast, služba
honoro, 1. počastiti, nagraditi
hora, -ae, f. sat, vrijeme, doba
hortor, 1. poticati
hortus, -i, m. vrt
hostis, -is, m. neprijatelj
humanus, 3 ljudski
humus, -i, f. zemlja, tlo

I

iaceo, 2., -ui, ležati
iacio, 3., ieci, iactum baciti
iam već
ianua, -ae, f. vrata
ibi ondje
ignis, -is, m. vatra
ignoro, 1. ne znati, ne poznavati
imago, -inis, f. slika, podzemna sjena, predodžba
immo dapače

imperator, -oris, m. car, zapovjednik
imperium, -ii, n. vlast, carstvo
impero, 1. zapovijedati
impugno, 1. napasti
incendo, 3., -ndi, -nsum upaliti, raspaliti
incipio, 3., -cepi, -ceptum početi
incito, 1. poticati
incola, -ae, m. stanovnik
incolo, 3., -colui, -cultum naseljavati
infans, -antis, m. maleno dijete
inferus, 3 donji
ingenium, -ii, n. ćud, svojstvo, duh
ingens, -entis golem
inimicus, -i, m. neprijatelj
initium, -ii, n. početak
iniuria, -ae, f. nepravda
iniussu bez zapovijedi
iniustus, 3 nepravedan
inopia, -ae, f. oskudica
insidiae, -arum, f. zasjeda
instituo, 3., -ui, -utum ustanoviti
insula, -ae, f. otok; gradska četvrt
intellego, 3., -lexi, -lectum opaziti, vidjeti, razumjeti
interficio, 3., -feci, -fectum ubiti
interrogo, 1. upitati; zvati na sud
intro, 1. ulaziti
invado, 3., -vasi, -vasum napasti
invenio, 4., -veni, -ventum naći
ira, -ae, f. bijes
irascor, 3. ljutiti se

iratus, 3. ljut
ita tako
iubeo, 2., iussi, iussum zapovijedati
iudex, -icis, m. sudac
iudicium, -ii, n. sud
iudico, 1. suditi
iuro, 1. zakleti se, prisegnuti
ius, iuris, n. pravo
iussu po zapovijedi
iustitia, -ae, f. pravednost
iustus, 3 pravedan
iuvenis, -is, m. mladić
iuventus, -utis, f. mladost
iuvo, 1., iuvi, iutum pomagati

L

labor, -oris, m. posao
laevus, 3 lijevi
lapis, -idis, m. kamen
lapsus, -us, m. pogreška, pad
latus, 3 širok
laudo, 1. hvaliti
legatus, -i, m. poslanik
legio, -onis, f. legija
lego, 3., legi, lectum čitati, skupljati, brati
levis, -e lagan
lex, legis, f. zakon
libenter rado
liber, -bri, m. knjiga
liber, -era, -erum slobodan

liberi, -orum, m. djeca
libertas, -atis, f. sloboda
licentia, -ae, f. sloboda, dopuštenje
licet, 2., licuit, licitum est dopušteno je
lingua, -ae, f. jezik
littera, -ae, f. slovo
litus, -oris, n. obala
loco, 1. smjestiti
locus, -i, m. mjesto
longus, 3 dugačak, dug
loquor, 3., locutus sum govoriti
ludo, 3. -si, -sum igrati se
ludus, -i, m. igra
lumen, -inis, n. svjetlo
luna, -ae, f. mjesec
lupus, -i, m. vuk
lux, lucis, f. svjetlo; dan, život

M

magis više
magister, -stri, m. učitelj
magistratus, -us, m. magistrat, državni činovnik
magnitudo, -inis, f. veličina
maiores, -um, m. pretci
malum, -i, n. zlo, nesreća, nevolja
mane ujutro
maneo, 2., mansi, mansum ostati
manus, -us, f. ruka, gomila, četa
mare, -is, n. more
maritus, -i, m. suprug

mater, -tris, f. majka
 matrimonium, -ii, n. brak
 matrona, -ae, f. gospođa, udata žena
 maturus, 3 zreo
 medicus, -i, m. liječnik
 medius, 3 srednji
 memoria, -ae, f. pamćenje
 memoro, 1. spominjati, podsjećati
 mens, mentis, f. duh
 mensis, -is, m. mjesec
 metuo, 3., -ui bojati se
 metus, -us, m. strah
 miles, -itis, m. vojnik
 minuo, 3., -ui, -utum umanjiti
 miraculum, -i, n. čudo
 miror, 1. čuditi se
 misceo, 2., miscui, mixtum (mistum) miješati
 miser, -era, -erum jadan
 miseria, -ae, f. jad, nesreća
 mitto, 3., misi, missum slati
 mobilis, -e pokretan, pokretljiv
 modus, -i, m. način, mjera
 moneo, 2., -ui, -itum opominjati
 mons, montis, m. planina, gora
 monstrum, -i, n. neman
 monumentum, -i, n. spomenik
 morbus, -i, m. bolest
 morior, 3., mortuus sum umrijeti
 mors, mortis, f. smrt
 mortalis, -e smrtnan

mos, moris, m. običaj; u pl. vladanje, ponašanje
 motus, -us, m. pokret, micanje
 moveo, 2., movi, motum micati, pokretati
 mox doskora
 mulier, -eris, f. žena
 mundus, -i, m. svijet
 murus, -i, m. zid
 muto, 1. mijenjati

N

nam naime
 narro, 1. pripovijedati
 nascor, 3., natus sum roditi se
 nato, 1. plivati
 natura, -ae, f. priroda
 nauta, -ae, m. mornar
 navalis, -e morski
 navigo, 1. ploviti
 navis, -is, f. lađa
 necessarius, 3 potreban
 neco, 1. ubiti
 nego, 1. nijekati
 negotium, -ii, n. posao, napor
 nepos, -otis, m. unuk; nećak
 nescio, 4., -ivi (-ii), -itum ne znati
 nex, necis, f. nasilna smrt, ubojstvo
 nimis previše
 nobilis, -e plemenit
 noceo, 2., -ui, -itum škoditi
 nomen, -inis, n. ime

nondum još ne
notus, 3 poznat
nox, noctis, f. noć
nubes, -is, f. oblak; nesreća
nullus, 3 nijedan
numerus, -i, m. broj
numquam nikada
nunc sada
nuntio, 1. javiti
nuntius, -ii, m. glasnik
nutrio, 4. hraniti

O

obscurus, 3 tajnan, skriven
occido, 3., -idi, -isum ubiti
occupo, 1. osvojiti
oculus, -i, m. oko
odium, -ii, n. mržnja
officium, -ii, n. dužnost
olim nekoć
omnis, -e svaki, sav
opinio, -onis, f. mišljenje
oportet, 2. oportuit treba
oppidum, -i, n. utvrda, grad
oppugno, 1. napadati
opus, -eris, n. djelo
orator, -oris, m. govornik
orbis, -is, m. krug; orbis terrarum svijet
ordo, -inis, m. red, stalež
ornamentum, -i, n. ukras, nakit

orno, 1. krasiti
os, oris, n. usta
os, ossis, n. kost
otium, -ii, n. dokolica, slobodno vrijeme

P

par, paris jednak
paratus, 3 spreman
parens, -ntis, m. roditelj
pareo, 2., -ui pokoravati se
pario, 3., peperis, partum rađati
paro, 1. spremati
pars, partis, f. dio, strana
pater, -tris, m. otac
patior, 3., passus sum trpjeti
patria, -ae, f. domovina
pauci, -ae, -a malo, nekolicina
pauper, -eris siromašan
pax, pacis, f. mir
pecunia, -ae, f. imovina, imetak, novac
pello, 3. pepuli, pulsum istjerati
periculum, -i, n. opasnost
permitto, 3. -misi, -missum dopustiti
perpetuus, 3 neprekidan, stalan
pertineo, 2., -tinui ticati se
pes, pedis, m. noga
peto, 3., -ivi (ii), -itum tražiti
pietas, -atis, f. pobožnost
pius, 3 pobožan
plebs, plebis, f. puk

plenus, 3 pun
 poena, -ae, f. kazna
 poeta, -ae, m. pjesnik
 pono, 3., posui, positum staviti, postaviti
 pons, pontis, m. most
 pontus, -i, m. more
 populus, -i, m. narod
 porta, -ae, f. vrata
 porto, 1. nositi
 possideo, 2., -sedi, -sessum posjedovati
 postea poslije
 posteri, -orum, m. potomci
 posterus, 3 sljedeći
 postremo napokon
 postulo, 1. zahtijevati
 potentia, -ae, f. moć
 potestas, -atis, f. moć
 praetexta, -ae, f. preteksta, purpurom obrubljena toga
 pretium, -ii, n. cijena
 princeps, -cipis, m. prvak, vladar
 proelium, -ii, n. bitka, boj
 provincia, -ae, f. pokrajina
 prudens, -ntis razborit
 publicus, 3 javan
 pudor, -oris, m. stid
 puella, -ae, f. djevojka
 puer, -eri, m. dječak
 pugna, -ae, f. bitka
 pugno, 1. boriti se
 pulcher, -chra, -chrum lijep

punio, 4. kažnjavati
 puto, 1. misliti

Q

quaero, 3., quaesivi, quaesitum tražiti
 quies, -etis, f. mir, počinak
 quiesco, 3., quievi, quietum počinuti
 quoque i, također

R

rapidus, 3 brz
 rapio, 3., rapui, raptum otimati
 rarus, 3 rijedak
 ratio, -onis, f. račun, popis; razum, mišljenje
 recens, -entis mlad, nov
 reddo, 3., -didi, -ditum vraćati
 regina, -ae, f. kraljica
 regio, -onis, f. kraj, područje
 regno, 1. kraljevati
 regnum, -i, n. kraljevstvo; vlast
 rego, 3., rexi, rectum upravljati
 relinquo, 3., -liqui, -lictum ostaviti
 reliquiae, -arum, f. ostatak
 reliquus, 3 ostali, preostali
 repello, 3., repuli (reppuli), repulsum odbiti
 repeto, 3., petivi (petii), petitum vratiti se,
 ponovo osvojiti, obnoviti
 res, rei, f. stvar; res publica država
 respondeo, 2., -spondi, -sponsum odgovarati
 rex, regis, m. kralj

ripa, -ae, f. obala
rogo, 1. pitati
rursus natrag, opet
rus, ruris, n. selo; seosko imanje

S

sacer, -cra, -crum svet
sacro, 1. posvetiti
saeculum, -i, n. stoljeće
saepe često
saevio, 4. bjesniti
sagitta, -ae, f. strijela
saluber, -bris, -bre zdrav
salus, -utis, f. spas
salvus, 3 spašen, zdrav, čitav
sanctus, 3 svet
sanguis, -inis, m. krv
sapiens, -ntis mudar
satis dovoljno
scientia, -ae, f. znanost
scio, 4., -ivi (-ii), -itum znati
scribo, 3., scripsi, scriptum pisati
scriptor, -oris, m. pisac
sedeo, 2., sedi, sessum sjediti
semper uvijek
senatus, -us, m. senat
senectus, -utis, f. starost
sententia, -ae, f. mišljenje; rečenica
sentio, 4., sensi, sensum osjećati
separo, 1. rastaviti

sepulcrum, -i, n. grob
sequor, 3., secutus sum slijediti
sermo, -onis, m. razgovor; govor; jezik
servio, 4. robovati
servo, 1. čuvati
servus, -i, m. rob
sic tako
significo, 1. dati znak, nagovijestiti
signum, -i, n. znak
silentium, -ii, n. tišina
silva, -ae, f. šuma
sino, 3., sivi, situm dopustiti
socius, -ii, m. saveznik
sol, solis, m. sunce
sollemnis, -e svečan
solus, 3 sam
solvo, 3., solvi, solutum riješiti, izbaviti, otvoriti
somnus, -i, m. san
sono, 1., -ui, -itum zvečati, siktati
soror, -oris, f. sestra
sors, sortis, f. sreća, ždrijeb
spectaculum, -i, n. prizor
spero, 1. očekivati, nadati se
spes, -ei, f. nada
statim odmah
statua, -ae, f. kip
stella, -ae, f. zvijezda
stilus, -i, m. pisaljka
stimulo, 1. potaknuti
sto, 1., steti, statum stajati, stati

subito iznenada
 sumo, 3., sumpsi, sumptum uzeti
 superus, 3 gornji
 sustineo, 2., tinui, tentum zaustaviti, podupirati

T

taceo, 2., -ui, -itum šutjeti
 tectum, -i, n. krov
 telum, -i, n. strjelica
 templum, -i, n. hram
 tempto, 1. pokušati, iskušati
 tempus, -oris, n. vrijeme
 teneo, 2., tenui, tentum držati, imati
 terra, -ae, f. zemlja
 testamentum, -i, n. oporuka
 testis, -is, m. svjedok
 timeo, 2., -ui, bojati se
 timidus, 3 plašljiv
 timor, -oris, m. strah
 titulus, -i, m. natpis, naslov
 toga, -ae, f. toga
 totus, 3 sav, čitav
 trado, 3., -didi, -ditum pripovijedati, predati
 traho, 3., traxi, tractum vući
 tranquillus, 3 miran
 tribunus, -i, m. tribun
 tristis, -e tužan
 tum tada
 tumulus, -i, m. brežuljak
 tunc tada
 tunica, -ae, f. tunika

U

unda, -ae, f. val, voda
 universus, 3 sav
 urbs, urbis, f. grad
 utor, 3., usus sum (+abl.) koristiti se, služiti se
 uxor, -oris, f. žena, supruga

V

valeo, 2., valui, biti zdrav
 varius, 3 različit
 velox, -ocis hitar, brz
 velum, -i, n. jedro; pokrivač; zastor
 venio, 4., veni, ventum dolaziti, doći
 ver, veris, n. proljeće
 verbum, -i, n. riječ
 veritas, -atis, f. istina
 verto, 3., -ti, -sum okretati
 verus, 3 istinit, prav
 vesper, -eri, m. večer
 vestimentum, -i, n. odjeća
 vestio, 4. odijevati
 veteranus, -i, m. stari vojnik
 veto, 1., -ui, -itum zabraniti
 vetustas, -atis, f. starina
 via, -ae, f. cesta, put, ulica
 vicinus, 3 susjedni, blizak
 victor, -oris, m. pobjednik
 victoria, -ae, f. pobjeda
 vicus, -i, m. selo
 video, 2., vidi, visum vidjeti

vigeo, 2, -ui jačati
villa, -ae, f. kuća
vinco, 3., vici, victum pobijediti
vinum, -i, n. vino
vir, viri, m. muškarac, muž
virgo, -inis, f. djevojka
virilis, -e muževan
virtus, -utis, f. vrlina
vita, -ae, f. život
vivo, 3., vixi, victurus živjeti
vivus, 3 živ
vix jedva
vocabulum, -i, n. riječ
voco, 1. zvati
volo, 1. letjeti
voluntas, -atis, f. volja, htijenje
vox, vocis, f. glas, izraz
vulnus, -eris, n. rana

8.2.1. Popis ostalih riječi čije značenje pristupnik treba znati

Imenice (češće iznimke)

bos, iter, senex, vis Iuppiter, domus, caro, nix

Pridjevi

facilis, difficilis, similis, dissimilis, humilis, gracilis

bonus, malus, parvus, magnus, multus

novus, vetus

iuvenis, senex

extremus, proximus

Zamjenice

ego, tu, nos, vos

meus, tuus, noster, vester

sui

suus

hic, iste, ille, ipse, is, idem

qui

quis

aliqui

aliquis

nemo, nihil

Zamjenički pridjevi

unus, solus, totus, ullus, uter, neuter, alter, nullus, uterque, alius

Korelativni pridjevi i prilozici

qualis, talis

quantus, tantus

quot, tot

ubi

unde, undique

Brojevi

od unus do centum, mille

od primus do decimus

Prijedlozi s akuzativom

ad, adversus, ante, apud, circa, contra, extra, inter, intra, ob, per, post, prope, supra, trans

Prijedlozi s ablativom

a/ab, cum, de, e/ex, sine, pro

Prijedlozi s akuzativom i ablativom

in, sub, super

Glagoli

audeo, fido, gaudeo, soleo

sum i složenice (absum, adsum, desum, possum, prosum)

fero i složenice (affero, aufero, confero, praefero, refero)

volo, nolo, malo

eo i složenice (abeo, adeo, exeo, intereo, perego)

fiō

coepi, meminī, odi, inquam

Upitne čestice

-ne, num, utrum-an, nonne

Veznici

et, -que, ac, atque, nec, neque

aut, vel, sive

sed, autem, tamen

ergo, igitur, itaque

8.3. Popis odabranih izreka i poslovice

Ovaj prilog sadrži popis izreka i poslovice koje pristupnik treba znati i koje mogu biti sadržaj ispitivanja na ispitu iz Latinskoga jezika na državnoj maturi. Podrazumijeva se da pristupnik razumije njihov kontekst i okolnosti u kojima je izreka ili poslovice primjenjiva danas.

1. A limine.
2. A priori.
3. Ab initio.
4. Ab ovo usque ad mala.
5. Ab ovo.
6. Ad acta.
7. Ad bestias.
8. Ad hoc.
9. Ad Kalendas Graecas.
10. Ad litteram.
11. Ad metalla.
12. Ad personam.
13. Ad rem.
14. Addenda et corrigenda.
15. Age, quod agis.
16. Alea iacta est.
17. Alma mater.
18. Aquila non capit muscas.
19. Arti musices.
20. Audaces fortuna iuvat.
21. Audiatur et altera pars.
22. Aurora Musis amica.
23. Ave, Caesar (imperator), morituri te salutant.
24. Bis dat, qui cito dat.
25. Bona fide.
26. Carpe diem.
27. Casus belli.
28. Ceterum censeo Carthaginem esse delendam.
29. Circulus vitiosus.
30. Condicio sine qua non.
31. Contra bonos mores.
32. Coram publico.
33. Corpus delicti.
34. Cui bono?
35. Cum grano salis.
36. De facto.
37. De gustibus non disputandum est.
38. De iure.
39. Deus ex machina.
40. Dignum laude virum Musa vetat mori.
41. Divide et impera.
42. Dulce et decorum est pro patria mori.
43. Duobus litigantibus tertius gaudet.
44. Eo ipso.
45. Errare humanum est.
46. Etiam tu, mi fili!
47. Ex abrupto.
48. Ex aequo et bono.
49. Ex lege.
50. Ex officio.
51. Exegi monumentum aere perennius.
52. Exempli gratia.
53. Expressis verbis.

54. Fama volat, scripta manent.
55. Festina lente.
56. Fiat iustitia, pereat mundus.
57. Graecia capta ferum victorem cepit et artes intulit agresti Latio.
58. Hannibal ad portas.
59. Hic et nunc.
60. Hic Rhodus, hic salta.
61. Hoc loco.
62. Hoc sensu.
63. Hodie mihi, cras tibi.
64. Homo novus.
65. Honores mutant mores.
66. Honoris causa.
67. Horribile visu.
68. In absentia.
69. In continuo.
70. In dubio pro reo.
71. In flagranti.
72. In margine.
73. In medias res.
74. In memoriam.
75. In praesentia.
76. In silvam ligna ferre.
77. In spe.
78. Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim.
79. Iniuriam qui facturus est, iam fecit.
80. Inter nos.
81. Inter partes.
82. Inter vivos.
83. Ipse dixit.
84. Ipso facto.
85. Ipso iure.
86. Labor omnia vincit.
87. Laconica brevitatis.
88. Lapsus calami.
89. Lapsus linguae.
90. Laudator temporis acti.
91. Lege artis.
92. Licentia poëtica.
93. Lupus in fabula.
94. Mala fide.
95. Manu propria.
96. Manus manum lavat.
97. Margaritas ante porcos.
98. Mel in ore, fel in corde.
99. Mens sana in corpore sano.
100. Modus vivendi.
101. Mortis causa.
102. Mutatis mutandis.
103. Naturalia non sunt turpia.
104. Ne quid nimis.
105. Nec Hercules contra duos.
106. Nihil agentis dies longus est.
107. Nihil obstat.
108. Noli turbare (tangere) circulos meos.
109. Nomina sunt odiosa.
110. Non bene pro toto libertas venditur auro.
111. Non omnis moriar.
112. Non plus ultra.

113. Non quis, sed quid.
114. Non sequitur.
115. Nosce te ipsum.
116. Nulla dies sine linea.
117. Nulla regula sine exceptione.
118. O tempora, o mores!
119. Obliti privatorum publica curate.
120. Omne vivum ex ovo.
121. Omnia preclara rara.
122. Pacta sunt servanda.
123. Panem et circenses.
124. Parce tempori.
125. Pars pro toto.
126. Per acclamationem.
127. Per aspera ad astra.
128. Periculum in mora.
129. Persona (non) grata.
130. Piscem natare doces.
131. Pleno titulo.
132. Pollice presso.
133. Pollice verso.
134. Post festum.
135. Post nubila Phoebus.
136. Primus inter pares.
137. Principiis obsta.
138. Pro domo sua.
139. Pro et contra.
140. Pro forma.
141. Quid pro quo.
142. Qui tacet, consentire videtur.
143. Quidquid id est, timeo Danaos et dona ferentes.
144. Quod licet Iovi, non licet bovi.
145. Quod nocet, saepe docet.
146. Quorum (praesentia sufficit).
147. Quot linguas calles, tot homines vales.
148. Quousque tandem?
149. Relata refero.
150. Rem tene, verba sequuntur.
151. Repetitio est mater studiorum.
152. Res nullius.
153. Res, non verba.
154. Ridendo dicere verum.
155. Sapienti sat.
156. Saxa loquuntur.
157. Sero venientibus ossa.
158. Si duo faciunt idem, non est idem.
159. Si tacuisses, philosophus mansisses.
160. Sine ira et studio.
161. Sit tibi terra levis.
162. Sit venia verbo.
163. Status (In statu) quo ante.
164. Stricto sensu.
165. Sua sponte.
166. Sub iudice.
167. Sub poena.
168. Sub rosa.
169. Sui generis.
170. Sui iuris.
171. Suum cuique.
172. Tabula rasa.

173. Tacite.
174. Tertium non datur.
175. Testis unus, testis nullus.
176. Ubi tu Gaius, ego Gaia.
177. Urbi et orbi.
178. Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.
179. Vade mecum.
180. Varietas delectat.
181. Venia docendi/legendi.
182. Vice versa.
183. Vis maior.
184. Volens, nolens.
185. Votum separatum.
186. Vulpes pilum mutat, non mores.

8.4. Popis odabranih kratica

Ovaj popis sadrži sve kratice koje pristupnik treba znati i koje mogu biti sadržaj ispitivanja na ispitu iz Latinskoga jezika na državnoj maturi.

A. OSOBNA IMENA

1. A. – Aulus
2. App. – Appius
3. C. – Gaius
4. Cn. – Gnaeus
5. D. – Decimus
6. L. – Lucius
7. M. – Marcus
8. P. – Publius
9. Q. – Quintus
10. S. ili Sex. – Sextus
11. T. – Titus
12. Ti. ili Tib. – Tiberius

B. OSTALE KRATICE

1. a.a. – ad acta
2. add. – addenda
3. A. D. – anno Domini
4. a. m. – ante meridiem
5. aed. – aedilis
6. anon. – anonymus
7. app. – appendix
8. c. ili cap. – caput
9. cca. – circa
10. corr. – corrigenda

11. cos. – consul
12. dr.sc. – doctor scientiae
13. ed. – editor
14. e.g. – exempli gratia
15. etc. – et cetera
16. ex l. ili ex lib. – ex libris
17. f. – filius
18. ib. ili ibid. – ibidem
19. id. – idem
20. Id. – Idus
21. i.e. – id est
22. imp. – imperator
23. K. ili Kal. – Kalendae
24. l. ili lib. – liber
25. l.c. ili loc.cit. – loco citato
26. l.s. – locus sigilli
27. leg. – legatus
28. m.p. – manu propria
29. mr.sc. – magister scientiae
30. n. – nota
31. N.B. – nota bene
32. Non. – Nonae
33. non seq. – non sequitur
34. op.c. ili op.cit. – opus citatum
35. p. – pagina
36. p.m. – post meridiem
37. pont.max. – pontifex maximus
38. pr. – praetor
39. praef. – praefectus
40. proc. – proconsul
41. p.t. – pleno titulo
42. s. – senatus
43. sc. – scilicet
44. S.P.Q.R. – senatus populusque Romanus
45. tit. – titulus
46. tr.pl. – tribunus plebis
47. v. – vide
48. vol. – volumen
49. vs. – versus
50. v.v. – vice versa

